

นโยบายสาธารณะและระดับการคอร์รัปชันภายใต้ทฤษฎีเกม
กรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไข)
และร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์¹
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
attakritp219@gmail.com
DOI : 10.14456/tujournal.2016.16

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทย โดยเฉพาะการใช้รัฐธรรมนูญที่มีความเหมาะสม และสามารถสร้างกลไกในการยกระดับสถาบันทางการเมือง เช่น รัฐธรรมนูญที่เหมาะสมจะต้องสะท้อนถึงการลดระดับการคอร์รัปชันผ่านการสร้างแนวคิดการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ ซึ่งการออกแบบระบบการเลือกตั้งที่สามารถช่วยนำไปสู่แนวทางการลดระดับการคอร์รัปชันในระยะยาว โดยเฉพาะระบบการเลือกตั้งจะต้องสะท้อนจากจำนวนพรรคการเมืองที่มีจำนวนไม่มากเกินไปเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาล และขนาดของพรรคการเมืองจะต้องมีระดับที่ใกล้เคียงกันโดยสะท้อนการแข่งขันเชิงนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ประเด็นที่สำคัญคือที่มาของสมาชิกสภาบนและสภาล่างจะต้องไม่สะท้อนถึงระบบอุปถัมภ์ที่เอื้อผลประโยชน์ทางการเมืองที่นำไปสู่ระดับการคอร์รัปชันที่สูงขึ้น โดยเฉพาะการใช้แนวทางของกลไกระบบการเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองผ่านการบริหารและจัดการนโยบายต่าง ๆ

จากผลการวิจัยพบว่า ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 มีแนวโน้มที่สะท้อนถึงระบบการเลือกตั้งและที่มาของอำนาจอาจนำไปสู่การคอร์รัปชันเชิงนโยบายที่สูงขึ้นและมากกว่ารัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไข) ถ้าบริบทหรือกฎกติกาในระบบสถาบันทางการเมืองนำมาซึ่งระบบอุปถัมภ์

[วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2559]

คำสำคัญ: ระบบสถาบัน, รัฐธรรมนูญ, ระบบอุปถัมภ์, ระบบการเลือกตั้ง, คอร์รัปชัน

¹ คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร 10200
attakritp219@gmail.com

ได้รับบทความ 15 พฤศจิกายน 2559

A Game theoretical Approach to Public Policy and The Level of Corruption Comparative Case Studies: Constitution in 2007 (as amended) and The Draft Constitution in 2016

Attakrit Patchimnan²

Faculty of Political Science

Thammasat University

attakritp219@gmail.com

DOI : 10.14456/tujournal.2016.16

Abstract

The political development in Thailand requires a constitutional right that creates a credible mechanism to increase the effectiveness of political institutions due to lowering level of corruption. The design of the electoral system, leading to reduce the level of corruption, is an important instrument, including the concepts of restructuring of the political system. Therefore, the electoral system must reflect the political parties that do not have excessive numbers and the relative size of political parties must represent the political competition pragmatically. In addition, the qualification of the lower and upper house must not be reflected by the political patronage system that is conducive to the high level of corruption, especially the extension of military power under new political structures.

[Thammasat Journal, Volume 35 No.2, 2016]

Keywords: political institution, constitution, patronage system, electoral system, corruption

² Faculty of Political Science, Thammasat University, No. 2 Thaprajan Road Bangkok 10200

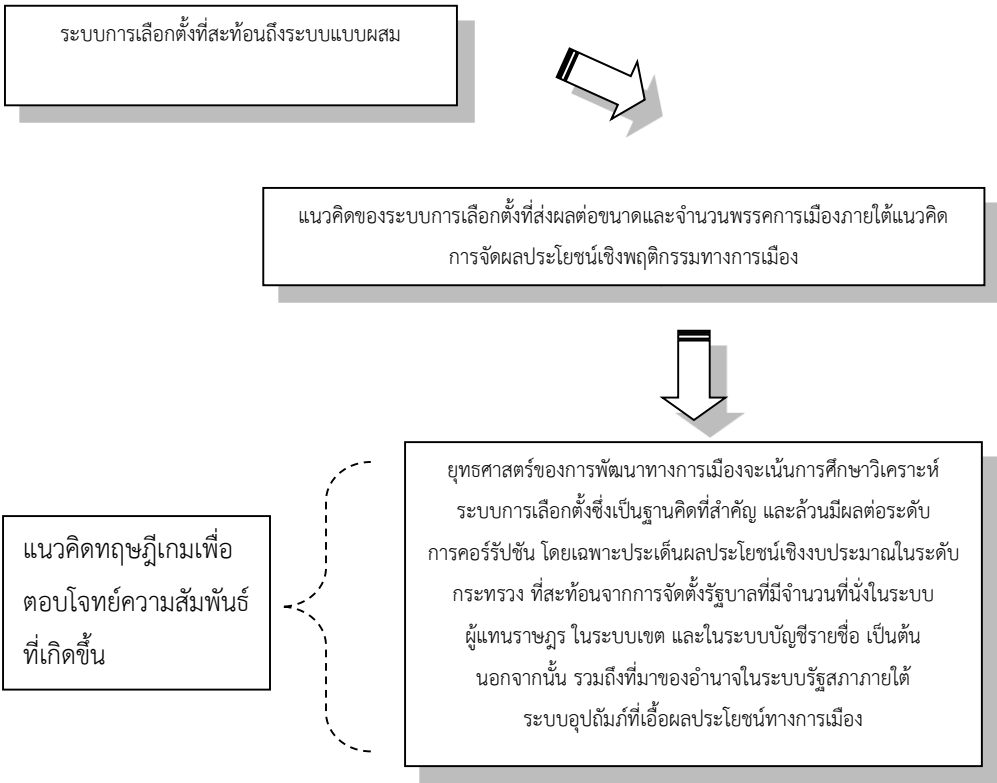
attakritp219@gmail.com

Received 15 November 2016

บทนำ

แนวทางการพัฒนาบริหารรัฐกิจนั้นมีความสำคัญอย่างมากสำหรับการพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจในระยะยาว เนื่องจากการพัฒนาแนวทางการบริหารรัฐกิจภายใต้การปฏิรูประบบสถาบันทางการเมือง หมายถึง การยกระดับการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ และรวมถึงการจัดรูปแบบโครงสร้างของระบบสถาบันให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะสามารถสร้างกลไกในการยกระดับประสิทธิภาพภายใต้การบริหารและจัดการนโยบายสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตั้งหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการกระทำทุจริตต่าง ๆ ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการทุจริตเชิงนโยบายสาธารณะ อย่างไรก็ตามการตั้งหน่วยงานอิสระอาจเป็นทางเลือกทางหนึ่ง เนื่องจากปัญหาของการชะงักงันของกลไกในระบบสถาบันอาจสะท้อนจากระดับการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นและระบบอุปถัมภ์ที่มีความรุนแรงภายใต้ระบบสถาบันทางการเมืองที่ล้มเหลว นอกจากนี้ระดับการคอร์รัปชันเชิงนโยบายสาธารณะในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนา โดยในแต่ละกลุ่มจะมีองค์ประกอบของระบบสถาบันแบบเป็นทางการที่แตกต่างกัน เช่น 1) กรอบและเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ 2) ระเบียบการปกครองที่แตกต่างกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของพรรคการเมืองและพฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และ 4) ระดับอำนาจของรัฐธรรมนูญที่นำมาบังคับใช้ โดยเฉพาะการตรวจสอบและถ่วงดุลกับภาครัฐ เป็นต้น

ดังนั้น ประเด็นเบื้องต้นที่ได้กล่าวมานั้น สามารถนำมาทำการศึกษาการคอร์รัปชันในประเทศไทยได้ เนื่องจากปัจจัยขององค์ประกอบสถาบันทางการเมืองนำมาซึ่งปัญหาของการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง โดยปัญหาดังกล่าวยังสะท้อนจากการปฏิรูปรัฐธรรมนูญที่อิงกับพื้นฐานของการรัฐประหารที่ยังคงมีอยู่และต่อเนื่อง เช่น ร่างรัฐธรรมนูญ ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 จะเห็นได้ว่าการคอร์รัปชันสะท้อนจากแนวคิดจากรูปแบบระบบการเลือกตั้ง เนื่องจากกลไกของระบบการเลือกตั้งส่งผลต่อจำนวนของพรรคการเมือง ขนาดของพรรคการเมือง และแนวคิดการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งล้วนสะท้อนถึงแนวทางการจัดตั้งรัฐบาลและความร่วมมือของการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะโดยภาพรวมที่กล่าวมาแล้วอาจมีผลต่อระดับการคอร์รัปชันในระดับกระทรวง กรม และหน่วยงานซึ่งสามารถนำมาสรุปได้จากแนวคิดดังกล่าวในแผนภาพที่ 1

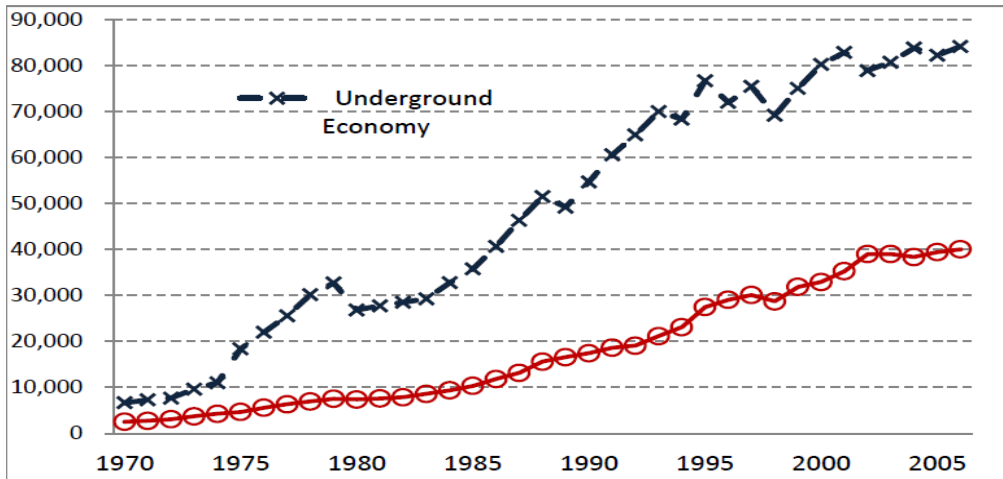
แผนภาพที่ 1 แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเลือกตั้งแบบผสมและการคอร์รัปชัน

นอกจากนั้น การศึกษาและวางกรอบแนวคิดของระบบการเลือกตั้งจึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากระบบอุปถัมภ์สะท้อนถึงผลประโยชน์เชิงงบประมาณที่เกิดจากระบบการเลือกตั้ง โครงสร้างในระบบรัฐสภาและที่มาของอำนาจ เป็นต้น

วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

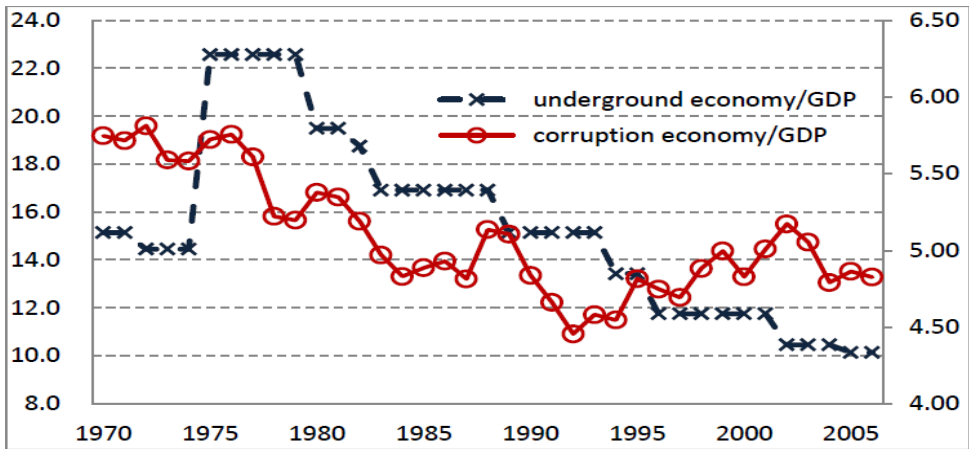
Young S. K. และ Jong W. L. (2011, pp. 542-545) ได้ศึกษามุมมองของการคอร์รัปชันและหน้าที่ของภาครัฐในหัวข้อ “Corruption and Government Roles: Causes, Economic Effects, and Scope.” ในวารสาร *Korea and the World Economy* โดยผู้เขียนพยายามมองความสัมพันธ์ว่าการคอร์รัปชันมีผลเชิงลบอย่างมากกับระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากระบบสถาบันทางการเมืองที่อ่อนแอสะท้อนถึงการสร้างกลไกทางการเมืองที่คำนึงถึงผลประโยชน์จากการคอร์รัปชันมากกว่าผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เช่น ถ้าระบบสถาบันเชิงรัฐสภาที่นำมาสู่การผ่านกฎหมายเอื้อต่อการใช้งบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพภายใต้การคอร์รัปชัน

นั่นหมายถึงงบประมาณที่นำไปใช้ก็จะสะท้อนถึงการนำทรัพยากรไปใช้อย่างไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลทำหน้าที่การบริหารประเทศแบบผูกขาดมากกว่าการบริหารแบบการแข่งขันในตลาด นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้คำนึงถึงประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเหลื่อมล้ำเชิงเศรษฐกิจและระดับการคอร์รัปชัน โดยได้อธิบายไว้ว่าถ้าภาครัฐมีระบบสถาบันที่เอื้อต่อการคอร์รัปชัน ระดับความเหลื่อมล้ำก็จะมีระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 ระดับการความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชัน (dotted line) และระดับเศรษฐกิจใต้ดิน
ที่มา: Young & Jong (p. 542)

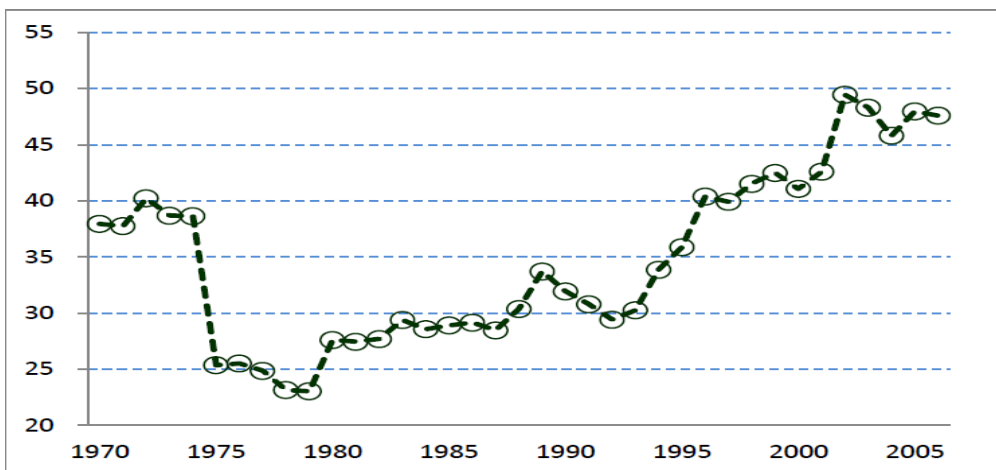
นอกจากนั้น ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตว่าถึงแม้ว่ามุมมองของเศรษฐกิจจะมีระดับที่ดีขึ้นก็ตาม แต่การคอร์รัปชันก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการตีความระดับการคอร์รัปชันจากระดับการผูกขาดของภาครัฐและระดับการเพิ่มขึ้นของการเข้าแทรกแซงจากนโยบายทางภาษีที่มีผลต่อการคอร์รัปชันของ Underground economy หรือเศรษฐกิจใต้ดิน โดยจากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 1970-2005 ระดับการความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชัน (dotted line) มีแนวโน้มที่ผันตรงกับระดับเศรษฐกิจใต้ดินอย่างต่อเนื่อง ภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี ค.ศ. 1975-1995 ระดับการความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชันต่อรายได้ประชาชาติมีแนวโน้มที่ผันตรงกับระดับเศรษฐกิจใต้ดินต่อรายได้ประชาชาติ เช่นกัน

ภาพที่ 2 ระดับการความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชันต่อรายได้ประชาชาติและระดับเศรษฐกิจใต้ดินต่อรายได้ประชาชาติ

ที่มา: Young & Jong (p. 543)

อย่างไรก็ตาม ภาพที่ 3 แสดงถึงขนาดระดับการคอร์รัปชันมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับระดับเศรษฐกิจใต้ดินในช่วงปี ค.ศ. 1995-2005 นั้นหมายถึง ระดับประสิทธิภาพของภาครัฐในการใช้มาตรการภาษีในระดับที่สูงขึ้นและการออกกฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวดสามารถช่วยลดระดับขนาดของเศรษฐกิจใต้ดิน อย่างไรก็ตามระบบสถาบันทางการเมืองอาจยังมีปัญหาในประเด็นของการควบคุมระดับการคอร์รัปชันภายใต้การใช้งบประมาณจากระดับการผูกขาดของส่วนกลาง หรือ “excessive centralization of government expenditure” (p. 546)

ภาพที่ 3 ขนาดระดับการคอร์รัปชันเมื่อเทียบกับระดับเศรษฐกิจใต้ดิน

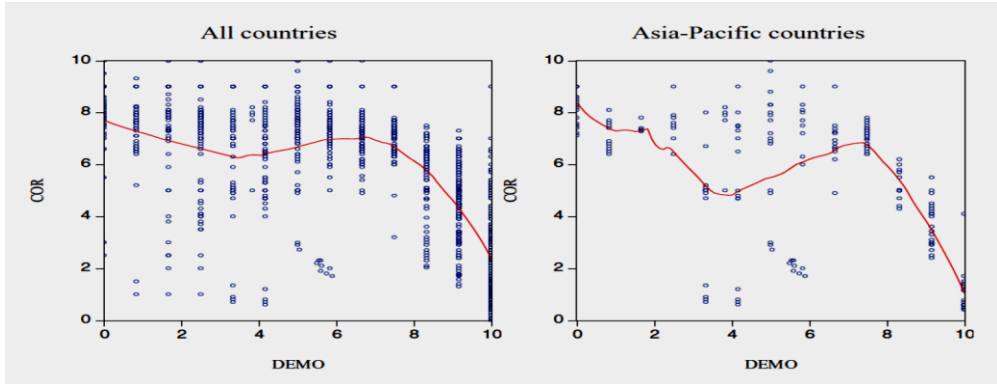
ที่มา: Young & Jong (p. 545)

Batabyal (2015, pp. 64-66) ได้เขียนบทความวิจัย เรื่อง “การลดระดับการคอร์รัปชัน การพัฒนาทางการเงิน และระดับความเหลื่อมล้ำ” หรือ “Curbing corruption, financial development and income inequality” ในวารสาร *Progress in Development Studies* โดยผู้เขียนได้ใช้สมการถดถอยภายใต้งานวิจัยเชิงปริมาณซึ่งให้ตัวแปรของระดับความเหลื่อมล้ำเชิงรายได้เป็นตัวแปรไม่อิสระ และตัวแปรอิสระประกอบไปด้วย ระดับการคอร์รัปชัน ระดับการพัฒนาทางการเงิน ระดับการพัฒนาสถาบันทางการเงินภายใต้นโยบาย และการปฏิรูประบบระบบสถาบันเพื่อลดระดับการคอร์รัปชัน เป็นต้น การทดสอบตัวแปรดังกล่าวได้นำไปประยุกต์ในการศึกษากลุ่มประเทศที่มีการดำเนินการพัฒนาระบบการเงินจำนวน 30 ประเทศในช่วง ค.ศ. 1995-2008 ซึ่งผลของการทดสอบดังกล่าวได้บ่งชี้ว่าระดับการพัฒนาสถาบันทางการเงินภายใต้นโยบายและการปฏิรูประบบสถาบันเพื่อลดระดับการคอร์รัปชันมีผลต่อการลดระดับความเหลื่อมล้ำเชิงรายได้มากกว่าการปรับระบบสถาบันหรือ การปรับนโยบายทางใดทางหนึ่งเพียงเท่านั้น โดยเฉพาะประเทศที่เน้นการปรับปรุงปัจจัยเชิงคู่ขนาน เช่น Malaysia, India, South Africa, Guyana, Bangladesh, Kenya, Ghana, Zambia, Nigeria และ Tanzania เป็นต้น ซึ่งประเทศดังกล่าวพยายามอย่างมากในการปฏิรูปข้อกฎหมาย และดำเนินนโยบายการเคลื่อนย้ายแหล่งทุนระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางการเงิน โดยปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวแปรที่สำคัญในการลดระดับความเหลื่อมล้ำเชิงรายได้ในกลุ่มคนยากจน นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้วิเคราะห์แนวคิดของระดับความเหลื่อมล้ำของรายได้อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่นกัน เช่น โครงสร้างที่ล้มเหลวจากระบบสถาบันเชิงโครงสร้างระหว่างสถาบันและสภากลางภายใต้ระบบอุปถัมภ์และผลประโยชน์ทางการเมืองที่นำไปสู่การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย

Campbell and Saha (2013, pp. 296-297) ได้เขียนแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการคอร์รัปชันภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในแถบประเทศเอเชียแปซิฟิก ในหัวข้อ “Corruption, democracy and Asia-Pacific countries.” วารสาร *Journal of the Asia Pacific Economy* โดยผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับระดับความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางประชาธิปไตยและระดับการคอร์รัปชัน เช่น ถ้าประเทศมีการพัฒนาทางประชาธิปไตยในระดับที่สูง แนวโน้มของระดับการคอร์รัปชันก็จะมึระดับที่ลดลง ในทางตรงกันข้ามถ้าประเทศมีการพัฒนาทางประชาธิปไตยในระดับที่ต่ำแนวโน้มของระดับการคอร์รัปชันก็จะมึระดับที่สูงมาก การศึกษาที่ใช้แนวทางของการวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบ Panel Data โดยผลที่ปรากฏมาจะเห็นได้ว่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชันและระดับประชาธิปไตยของเอเชียแปซิฟิกและประเทศโดยรวมนั้นมีระดับความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายกัน แต่แนวโน้มของประเทศในแถบเอเชียแปซิฟิกจะเห็นได้ว่าระดับประชาธิปไตยที่ต่ำมากจะส่งผลต่อระดับการคอร์รัปชันที่สูงมาก (อธิบายจากภาพที่ 4)

สรุปโดยภาพรวม จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาการคอร์รัปชันเกิดจากระบบการปกครองที่สะท้อนถึงความอ่อนแอของระบบสถาบันที่ไม่มีการตรวจสอบและการถ่วงดุลที่ดีทำให้รัฐบาลมีความผูกขาดการบริหารนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ระดับการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองมีระดับที่ต่ำทำให้ระดับประสิทธิภาพของพรรคการเมืองที่เข้ามาเป็นการบริหารนโยบาย

ที่ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนแต่จะคำนึงถึงกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นหลัก และที่สำคัญงบประมาณที่ถูกจัดสรรในการดำเนินการจัดการต่อต้านทุจริตขององค์การอิสระยังมีระดับที่ต่ำมากทำให้การบริหารจัดการตรวจสอบภาครัฐขาดประสิทธิภาพ

ภาพที่ 4 แนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างระดับการคอร์รัปชันและระดับประชาธิปไตย

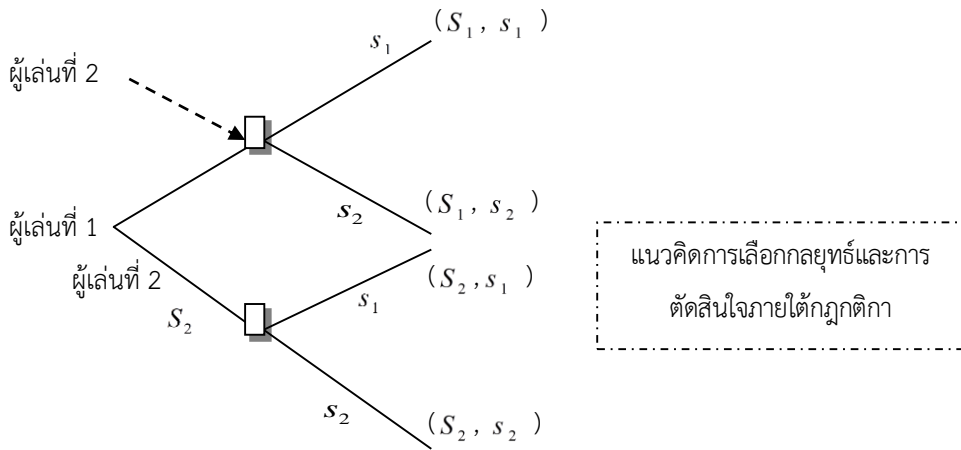
ที่มา: Campbell and Saha (2013, p. 296)

นอกจากนั้น การพัฒนาทางการเมืองที่นำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจในระยะยาวจะต้องอาศัยยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาทางการเมืองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจสำหรับนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะ ระบบสถาบันทางการเมืองที่เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดบริบทเชิงพฤติกรรมทางการเมืองที่มีผลต่อระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะระดับประสิทธิภาพของการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปราศจากการคอร์รัปชัน อย่างไรก็ตามการพัฒนาทางการเมืองโดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนาและกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาค่อนข้างมีการชะลอตัวอย่างมากจากสภาวะการตรวจสอบและการถ่วงดุลขององค์กรอิสระที่อ่อนแอ เนื่องจากระบบอุปถัมภ์ยังเป็นปัจจัยที่สร้างกลไกทางการเมืองที่นำไปสู่การตรวจสอบและการถ่วงดุลที่มีความยากลำบาก รวมถึงโครงสร้างขององค์กรอิสระที่ยังขาดปัจจัยเชิงงบประมาณ ดังนั้นการวางยุทธศาสตร์ที่มองถึงการพัฒนาทางการเมืองนั้นจะต้องเริ่มเน้นถึงการตรวจสอบและการถ่วงดุลและอาจรวมถึงการสร้างข้อกฎหมายที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์ (2558ค) ได้เขียนหนังสือที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทางการเมืองที่นำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจในระยะยาวในหัวข้อ “ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาทางการเมืองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจสำหรับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย” หนังสือเล่มนี้ได้เริ่มเกริ่นแนวทางของระบบสถาบันทางการเมือง ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดบริบทเชิงพฤติกรรมทางการเมืองที่มีผลต่อระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะระดับประสิทธิภาพของการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปราศจากการคอร์รัปชัน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมองว่าการพัฒนาทางการเมืองค่อนข้างมีการชะลอตัวอย่างมากจากสภาวะการตรวจสอบและการถ่วงดุลขององค์กรอิสระที่อ่อนแอ เนื่องจากระบบอุปถัมภ์ยังเป็นปัจจัยที่สร้างกลไกทางการเมืองที่นำไปสู่การตรวจสอบและการถ่วงดุลที่มีความยากลำบาก รวมถึงโครงสร้างขององค์กรอิสระที่ยังขาดปัจจัยเชิง

งบประมาณ นอกจากนั้น การออกแบบระบบการเลือกตั้งที่ไม่เหมาะสมภายใต้ระบบอุปถัมภ์จะนำมาซึ่งความล้มเหลวของการยกระดับประสิทธิภาพของการกำหนดเลือกและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้น การวางโครงสร้างยุทธศาสตร์ที่มองถึงการพัฒนาทางการเมืองนั้น จะต้องเริ่มเน้นถึงการออกแบบระบบการเลือกตั้ง การตรวจสอบและการถ่วงดุล และอาจรวมถึงการสร้างข้อกฎหมายที่สามารถนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง (น. 109-145)

ทฤษฎีเกมเบื้องต้น³

ภาพที่ 5 การเลือกกลยุทธ์จากการตัดสินใจภายใต้กรอบกลยุทธ์ (Game Tree)

ตารางที่ 1 การเลือกกลยุทธ์จากการตัดสินใจในกรอบกลยุทธ์ (Strategic Form)

		ผู้เล่นที่ 2	
		s_1	s_2
ผู้เล่นที่ 1	s_1	(S_1, s_1)	(S_1, s_2)
	s_2	(S_2, s_1)	(S_2, s_2)

³ ดู *Game Theory for Political Scientists* ของ James D. Morrow (1994)

แนวทางอธิบายจากตารางที่ 1 และภาพที่ 5

กรณีที่ 1 ถ้าผู้เล่นที่ 1 เลือกกลยุทธ์ S_1 ผู้เล่นที่ 2 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ s_1

ถ้า $s_1 > s_2$ ผู้เล่นที่ 2 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ s_1

กรณีที่ 2 ถ้าผู้เล่นที่ 1 เลือกกลยุทธ์ S_2 ผู้เล่นที่ 2 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ s_1

ถ้า $s_1 > s_2$ ผู้เล่นที่ 2 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ s_1

กรณีที่ 3 ถ้าผู้เล่นที่ 2 เลือกกลยุทธ์ s_1 ผู้เล่นที่ 1 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ S_1

ถ้า $S_1 > S_2$ ผู้เล่นที่ 1 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ S_1

กรณีที่ 4 ถ้าผู้เล่นที่ 2 เลือกกลยุทธ์ s_2 ผู้เล่นที่ 1 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ S_1

ถ้า $S_1 > S_2$ ผู้เล่นที่ 1 ก็จะเลือกกลยุทธ์ที่ S_1

Game Tree (ภาพที่ 5) และ Strategic Form (ตารางที่ 1) สามารถนำมาแจกแจงออกเป็น 4 กรณีโดยค่าจุดดุลยภาพที่เกิดขึ้น คือ (S_1, s_1) ภายใต้หลักการของ Dominant Strategy (กลยุทธ์ที่ดีกว่า) ซึ่งแนวคิดของ Dominant Strategy สามารถนำมาอธิบายได้ คือ ผู้เล่นที่ 1 จะเลือกกลยุทธ์ใดก็ตามผู้เล่นที่ 2 ก็จะเลือกกลยุทธ์ s_1 เสมอ หรือผู้เล่นที่ 2 จะเลือกกลยุทธ์ใดก็ตามผู้เล่นที่ 1 ก็จะเลือกกลยุทธ์ S_1 เสมอ (Morrow, pp. 76-85)

ระเบียบวิธีวิจัย

ที่มา และหลักการของโครงการวิจัยเชิงทฤษฎี

การตั้งคำถามวิจัยนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการตั้งคำถามวิจัยจะต้องคำนึงถึงกรอบและแนวคิดภาพรวมของสิ่งที่ต้องการศึกษา เช่น ถ้าผู้วิจัยต้องการศึกษาการคอร์รัปชันในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นและต้องการหาสาเหตุที่สำคัญของการคอร์รัปชัน ผู้วิจัยจะต้องเข้าใจว่าการคอร์รัปชันนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาทางการเมือง และปัญหาของการพัฒนาทางการเมืองนำไปสู่นโยบายของการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ล้มเหลว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพของระบบสถาบัน และการบริหารจัดการงบประมาณผ่านกระบวนการทางนโยบายสาธารณะ ดังนั้น ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงผู้เล่นเกมต่าง ๆ ในระบบและผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจระบบสถาบันในประเทศไทยที่ต้องการศึกษา เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องเชิงความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบสถาบันทางการเมืองและการบริหารจัดการนโยบายต่าง ๆ โดยผู้วิจัยตั้งประเด็นเชิงคำถามว่า “ระบบการเลือกตั้งแบบผสมภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 สะท้อนถึงระดับการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นหรือไม่” โดยจะเห็นได้ว่าผู้วิจัยได้กำหนดประเทศ (ประเทศไทย) และระยะเวลาในการทำวิจัย คือ การเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2555 (ฉบับแก้ไข) และร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 เนื่องจากการกำหนดดังกล่าวผู้วิจัยสามารถศึกษาแนวคิดการเมืองในช่วงดังกล่าวและสามารถทำการศึกษาเพื่อนำมาวิเคราะห์ในการจัดตัวแปรและความสัมพันธ์ในการหาคำตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีเกม ซึ่งผู้วิจัยจะต้องพิจารณาถึงการ

ออกแบบแนวคิดและการจัดรูปแบบระบบสถาบันเพื่อลดปัจจัยการคอร์รัปชันอย่างไร เช่น ผู้วิจัยอาจมองถึงการจัดรูปแบบโครงสร้างเชิงอำนาจในระบบรัฐสภา โดยเฉพาะที่มาของสมาชิกวุฒิสภา และที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใต้กลไกของระบบการเลือกตั้ง และยังรวมถึงระบบอุปถัมภ์ภายใต้โครงสร้างใหม่

ดังนั้น จากประเด็นที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยมีความต้องการหาแนวทางของการพัฒนาทางการเมืองภายใต้การศึกษาระบบการเลือกตั้ง และผลกระทบของระบบการเลือกตั้งภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 ซึ่งร่างดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง กระบวนการของการบริหารนโยบายสาธารณะ และการคอร์รัปชัน โดยเฉพาะแนวทางทางการเมืองที่มีผลหลังการเลือกตั้ง

รูปแบบการดำเนินการวิจัยจะเป็นการวิจัยในรูปแบบดังนี้

1. การทดสอบจากทฤษฎีเกมเป็นหลักเพื่อหาแนวทางการพิสูจน์เชิงความสัมพันธ์ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเลือกตั้งและที่มาของอำนาจที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง และยังสะท้อนถึงแนวทางการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะและการคอร์รัปชันเชิงนโยบาย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- วิเคราะห์ระบบการเลือกตั้งภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 ว่ามีอิทธิพลต่อระดับการคอร์รัปชันหรือไม่โดยเฉพาะเมื่อกำหนดบริบททางการเมืองภายใต้ระบบอุปถัมภ์
- วางแนวทางการปรับระบบสถาบันทางการเมืองเพื่อจัดรูปแบบที่เหมาะสมในการช่วยลดระดับการคอร์รัปชัน โดยใช้รูปแบบแนวทางทางการเมืองที่มีผลต่อลักษณะการจัดการนโยบายสาธารณะ (ถ้าระบบการเลือกตั้งและที่มาของอำนาจสะท้อนถึงระดับการคอร์รัปชันที่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น)

การใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์

- งานวิจัยใช้ทฤษฎีเกมภายใต้การจัดตัวแปรเชิงกลยุทธ์มาเป็นเครื่องมือในการตอบคำถามวิจัย

ขอบเขตของโครงการงาน

- งานวิจัยใช้แนวคิดสมการถดถอยเพื่อกำหนดขอบเขตโดยหาปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มีผลต่อนโยบายที่นำไปสู่กระบวนการของการคอร์รัปชัน โดยประยุกต์ทฤษฎีเกม เพื่อตอบคำถามวิจัยว่า “ระบบการเลือกตั้งแบบผสมภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 สะท้อนถึงระดับการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นหรือไม่” โดยนักวิจัยยังได้นำร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 มาเปรียบเทียบกับระดับคอร์รัปชันกับรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไข)

ผลการศึกษา

การนำทฤษฎีเกมมาประยุกต์เพื่อวิเคราะห์กลไกของระบบการเลือกตั้งที่มีผลต่อแนวคิดทางการเมืองและแนวคิดการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมหภาคมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากแนวคิดของทฤษฎีเกมคำนึงถึงแนวคิดเชิงพฤติกรรมที่มีผลต่อการเลือกกลยุทธ์ เช่น ผลของแนวคิดของระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่สะท้อนถึงจำนวนและขนาดของพรรคการเมืองที่มีความหลากหลาย ซึ่งแน่นอนว่าผลของการจัดตั้งรัฐบาลจากรอบและเงื่อนดังกล่าวจะส่งผลต่อรูปแบบการจัดตั้งรัฐบาลที่มีผลต่อแนวทางการบริหารจัดการงบประมาณในระดับกระทรวง โดยแนวทางการบริหารของภาครัฐย่อมมีผลต่อการเพิ่มระดับการคอร์รัปชัน นอกจากนี้ ระบบการเลือกตั้งแบบไม่เป็นสัดส่วนก็ยังมีผลกระทบเช่นเดียวกันกับการเลือกตั้งแบบสัดส่วน นั่นคือ ระดับการคอร์รัปชันที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ที่สำคัญที่สุด คือ จะทำอย่างไรให้การออกแบบระบบการเลือกตั้งสามารถสร้างกระบวนการทางการเมืองที่สะท้อนถึงความโปร่งใสในการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ

แนวคิดบริบทในระบบรัฐสภาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข)

ระดับความเป็นสัดส่วนของระบบการเลือกตั้งนั้นบ่งชี้ถึงจำนวนนโยบายและจำนวนพรรคการเมืองในการแข่งขัน เช่น ตามกรอบและแนวคิดทฤษฎีระบบการเลือกตั้ง ถ้าระบบการเลือกตั้งมีระดับความเป็นสัดส่วนมากขึ้น แนวโน้มของการบริหารนโยบายต่าง ๆ ก็จะมีหลากหลาย เนื่องจากนโยบายจะสามารถตอบสนองได้หลายกลุ่มและสุดท้าย ถ้าพิจารณาจากระบบการเลือกตั้งภายใต้ระบบแบ่งเขต 400 คน และแบบบัญชีรายชื่อ 80 คนใน พ.ศ. 2550 และแบบแบ่งเขต 375 คนแบบบัญชีรายชื่อ 125 คน ใน ปี พ.ศ. 2554 หรือ พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไข) จะสังเกตได้ว่าจำนวนผู้แทนในระบบสภาล่างมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น และลดจำนวนที่นั่งของระบบแบบแบ่งเขตแต่เพิ่มจำนวนที่นั่งในระบบบัญชีรายชื่อ แน่แน่นอนว่าการปรับเปลี่ยนจำนวนที่นั่งนั้นจะสะท้อนถึงความเสียเปรียบและได้เปรียบทางการเมือง เช่น พรรคการเมืองที่มีความได้เปรียบในเรื่องของความนิยมนั้นจะมีแนวโน้มที่จะได้ที่นั่งในระบบบัญชีรายชื่อ โดยเฉพาะพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่และเคยบริหารจัดการนโยบายสาธารณะในรูปแบบนโยบายประชานิยม ซึ่งพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กอาจมีความเสียเปรียบ นอกจากนี้การเข้ามาของระบบประชานิยมอาจนำไปสู่กระบวนการการสร้างอำนาจ ระบบอุปถัมภ์ และการคอร์รัปชัน เป็นต้น

คำถามวิจัยภายใต้กรอบและเงื่อนไขของทฤษฎีเกม

I. ระดับการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นนั้นสะท้อนจากรูปแบบของระบบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) หรือไม่

II. ระดับการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นนั้นสะท้อนจากรูปแบบของระบบการเลือกตั้งภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 หรือไม่

แนวคิดการคอร์รัปชัน ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และระดับความร่วมมือทางการเมือง

1. ระดับความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่กระทบจากการคอร์รัปชัน และมีแนวโน้มที่สูงขึ้นและอาจนำไปสู่การชะลอตัวของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งการเจรจาเชิงนโยบายจากฐานการต่อรองของพรรคการเมืองนั้นเป็นประเด็นที่อาจนำมาซึ่งการคอร์รัปชันเช่นกัน โดยเฉพาะประเด็นจากระบบการเลือกตั้งที่เอื้อต่อฐานทางการเมืองในการต่อลงผลประโยชน์

2. ระดับความร่วมมือทางการเมืองที่นำมาซึ่งการคอร์รัปชันโดยใช้ฐานการคิดจากโครงสร้างเชิงอำนาจระหว่างสภานและสภาล่าง แน่แน่นอนว่ากระบวนการของที่มาของอำนาจในสภาล่างและสภานยอมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะผลประโยชน์เชิงงบประมาณและกฎหมายที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ

3. ขนาดของพรรคการเมือง (Selectorate size) และจำนวนพรรคการเมืองที่มีผลต่อระดับการเจรจาและการต่อรองทางอำนาจในระบบการเมือง (Winning coalition size)

4. กรอบแนวคิดงานวิจัยเชิงคุณภาพในโครงการประสานเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนในการสะท้อนปัญหาจากประชาชนสู่รัฐ⁴ จากผลวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาการคอร์รัปชันเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองและยังสะท้อนถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจในประเทศไทย แน่แน่นอนว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่ระบบสถาบันทางการเมืองกำหนดกฎกติกาและองค์กรเป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้เล่นเกมในระบบ โดยผู้เล่นเกมในระบบนี้รวมถึงแนวคิดรูปแบบของระบบสภาล่างและรูปแบบของระบบสภานเช่นกัน เนื่องจากการออกกฎหมายและรูปแบบการใช้งบประมาณจะต้องผ่านกระบวนการดังกล่าว ดังนั้น การวางกรอบและแนวคิดของการเลือกกลยุทธ์ของการเล่นเกมซึ่งมีผลต่อระดับการคอร์รัปชันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ของรูปแบบพรรคการเมืองมีผลต่อการจัดรูปแบบการต่อรองเชิงอำนาจและการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งฐานการคิดถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ที่สะท้อนจากรอบ

⁴ ผลสรุปจากรายงานการศึกษาวิจัยโครงการประสานเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนในการสะท้อนปัญหาจากประชาชนสู่รัฐ จัดโดย สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สมชัย, 2555)

และเงื่อนไขจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างกลไกทางการเมืองที่มีผลต่อระดับการเปลี่ยนแปลงระดับการคอร์รัปชัน

ทฤษฎีเกมกับการประยุกต์

ในปัจจุบัน การประยุกต์ทฤษฎีเกมกับความเข้าใจเชิงพฤติกรรมทางการเมืองที่มีผลต่อกลยุทธ์ โดยเฉพาะการเข้าถึงแนวทางทางการเมืองที่มีปัจจัยเชิงบริบทเนื่องจากทฤษฎีได้นำกรอบแนวคิดของเหตุและผลในการกำหนดและการเลือกกลยุทธ์ ซึ่งเมื่อนำฐานการคิดของกลยุทธ์ที่มีกรอบและเงื่อนไขอย่างมีเหตุผล ความคาดหวังของการกำหนดแนวทางจากการประยุกต์ก็นำมาสู่ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง ซึ่งงานชิ้นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้กระบวนการของทฤษฎีเกมในการประยุกต์ เนื่องจาก ไม่มีทฤษฎีใดทั้งทางรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์การเมืองในการวางขอบเขตได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ซึ่งการวิเคราะห์ผลให้สอดคล้องกับเงื่อนไขดังกล่าว โดยแบ่งเงื่อนไขของรัฐธรรมนุญเป็น 2 กรอบ คือ กรอบของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) และกรอบของร่างรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559

ถ้าพิจารณาเริ่มต้นจาก กรอบของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ฉบับแก้ไขนั้น สภาล่างมาจากพรรคการเมืองขนาดใหญ่ และพรรคการเมืองขนาดกลาง ในการจัดตั้งรัฐบาล ในทางตรงกันข้ามพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กกว่าจะเป็นฝ่ายค้านในระยะเวลา t ในการเสนอร่างกฎหมายและแนวทางการใช้นโยบายผ่านงบประมาณ โดยผู้เล่นจะมีกลยุทธ์ คือ 1) การสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัด โดยปราศจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ ($S_1, s_1 : L \& GB; Supporting\ legislation\ and\ government\ expenditure\ under\ budget\ without\ patronage\ system$) และ 2) การสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดผ่านการใช้ระบบอุปถัมภ์ ($S_2, s_2 : L \& GB; Supporting\ legislation\ and\ government\ expenditure\ under\ budget\ with\ patronage\ system$) โดยการเล่นเกมนทางการเมืองเป็นการบริหารอำนาจของรัฐหลังจากมีการเลือกตั้ง นอกจากนั้น กระบวนการและขั้นตอนการเล่นเกมน นักวิจัยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มผู้เล่นต่าง ๆ ที่สำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1: รัฐบาลภายใต้พรรคไทยรักไทย พรรคร่วมรัฐบาล และฝ่ายค้าน (สภาล่าง)

กลุ่มที่ 2: วุฒิสภาที่มีฐานการเมืองจากพรรคไทยรักไทยบางส่วน และวุฒิสภาที่มาจากฝ่ายค้านที่มีสัดส่วนที่น้อยกว่า (สภานบน)

ข้อสังเกตภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ

1. ถ้ามองจัดสัดส่วนในสภาล่างจะเห็นว่า พรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคร่วมรัฐบาล มีการใช้อำนาจในการโหวตมติต่าง ๆ ผ่านระบบเสียงข้างมาก (Majority) เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กกว่ามีการใช้อำนาจในการโหวตประชามติต่าง ๆ ผ่านระบบเสียงข้างน้อย (Minority) หรืออาจไม่มีฐานการคานอำนาจในระบบสภาล่าง เช่น ถ้าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ เสนอ นโยบายในรูปแบบของโครงการที่มีการใช้งบประมาณที่สูงและเป็นนโยบายที่สำคัญในการได้คะแนน เสียงในระยะเวลา $t+1$ เช่น การออกกฎหมายและการอนุมัติการใช้งบประมาณ แต่ขณะเดียวกัน ถ้าพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือฝ่ายค้าน มีแนวทางต่อต้านข้อเสนอโยบายจากพรรคการเมือง ขนาดใหญ่อาจไม่สำเร็จ เนื่องจากพรรคการเมืองขนาดใหญ่ใช้เสียงส่วนใหญ่ในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ ได้โดยพรรคขนาดเล็กและพรรคฝ่ายค้านไม่จำเป็นต้องสนับสนุน

2. การจัดสรรอำนาจในระบบกระทรวงอาจสะท้อนจากอำนาจที่มีรัฐบาลผสม นั้นหมายถึง ในกระทรวงหนึ่งอาจมีพรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคการเมืองขนาดกลางบริหารจัดการอำนาจ พร้อมกัน อาทิ การมีรัฐมนตรีว่าการที่มาจากพรรคการเมืองขนาดใหญ่และการมีรัฐมนตรีช่วยที่มาจาก พรรคการเมืองขนาดกลาง ทำให้อำนาจในการอนุมัติงบประมาณหลังจากการเล่นเกมนโยบายรัฐธรรมนูญ มีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจนำมาสู่การคอร์รัปชัน

3. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 กำหนดเงื่อนไขที่มาของจำนวน วุฒิสภาที่มาจากระบบการเลือกตั้งทางอ้อมและสภาผู้แทนราษฎรมีที่มาจากระบบการเลือกตั้งในรูปแบบ จัดสรรปันส่วนแบบผสม โดยสมาชิกส่วนใหญ่ของสภาวุฒิสภามีฐานและผลประโยชน์ทางการเมืองจาก พรรคการเมืองขนาดใหญ่ในระดับที่ลดลงเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) เนื่องจากระบบการเลือกตั้งทางอ้อมนั้นมีการเลือกในระบบและมีการกลั่นกรอง ในกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ

กรอบและเงื่อนไขทางการเมืองที่กล่าวมาเป็นการประยุกต์ความสัมพันธ์ในเรื่องของผลประโยชน์ ทางการเมืองในระบบสถาบันแบบเป็นทางการ โดยระบบการเล่นเกมนโยบายภายใต้ทฤษฎีเกมนี้เริ่มจากพรรค การเมืองขนาดใหญ่และพรรคการเมืองขนาดเล็กที่มีโอกาสต่าง ๆ ในการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการ อนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดและการได้โอกาสรับชัยชนะจากการเลือกตั้ง ตามลำดับ คือ $(P, 1-P)$ ตามลำดับภายใต้กรอบ $P \in [0,1]$ โดยค่าที่ออกมาเบื้องต้นจะสะท้อนถึงผลลัพธ์ หรือค่าของ Payoffs โดยวิธีการเล่นเกม P และ $1-P$ จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะของการเล่นเกมเชิงความ ร่วมมือ โดยกรอบการเล่นเกมนี้นี้แต่ละผู้เล่นจะต้องคำนึงถึงการเลือกกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ของ ภาครัฐ เช่น ผู้เล่นจะเลือกกลยุทธ์ที่ดีที่สุด (Best Reply) หรือแต่ละผู้เล่นจะเลือกกลยุทธ์ที่ดีกว่า (Dominant Strategies) เป็นต้น จากตารางที่ 2 เป็นตารางแบบพื้นฐาน หรือ Normal Form ซึ่งอธิบาย ถึงการเล่นเกมนโยบายทางการเมืองระหว่างสภาบนและสภาล่างภายใต้กรอบและเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) โดยประกอบไปด้วย 1) ผู้เล่นเกมต่าง ๆ 2) กลยุทธ์ที่ผู้เล่นเกมสามารถเลือกได้ และ 3) ผลลัพธ์ของการเลือกกลยุทธ์

กรอบและเงื่อนไขของการเล่นเกมภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข)

กรอบและเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) บังชี้ถึงระบบการเลือกตั้งแบบเป็นสัดส่วนโดยผู้บริหารประเทศและผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่สำคัญของรัฐสภา (สภาล่างมาจากระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเสียงข้างมากและระบบบัญชีรายชื่อ และในส่วนของสภานบนซึ่งมาจากระบบการเลือกตั้งโดยตรงแบบเสียงข้างมาก และการสรรหาจากกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ) โดยสามารถสรุปเป็นรายละเอียดดังนี้

1. สภาผู้แทนราษฎรมีวาระ 4 ปี จำนวน 500 คน โดยมาจากระบบการเลือกตั้งแบ่งเขตเบอร์เดียว จำนวน 375 คน และระบบการเลือกตั้งแบบทางอ้อมจากระบบบัญชีรายชื่อในจำนวน 125 คน

2. สภานิติบัญญัติสมาชิกมีวาระ 6 ปี จำนวน 150 คน โดยมาจากระบบการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน จำนวน 77 คน และจากการสรรหาจากกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ จำนวน 73 คน

ดังนั้น จะเห็นว่าความแตกต่างจากกรอบและเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) จะสามารถสรุปตามโครงสร้างเชิงอำนาจได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เป็นตารางแบบพื้นฐาน หรือ Strategic Form ซึ่งอธิบายถึงการเล่นเกมทางการเมืองระหว่างสภานบนและสภาล่างภายใต้กรอบและเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยประกอบไปด้วย 1) ผู้เล่นเกมต่าง ๆ 2) กลยุทธ์ที่ผู้เล่นเกมสามารถเลือกได้ และ 3) ผลลัพธ์ของการเลือกกลยุทธ์ นอกจากนี้ กรอบและเงื่อนไขของเกมภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) กำหนดว่า

➤ การใช้ระบบอุปถัมภ์จะนำไปสู่การเพิ่มระดับการคอร์รัปชันภายใต้ผลประโยชน์เชิงงบประมาณ (V) ซึ่งเป็นผลประโยชน์จากการใช้ระบบอุปถัมภ์ โดยผลประโยชน์เชิงงบประมาณจะได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และสามารถแบ่งออกเป็น

V_1 สำหรับผู้เล่นเกมที่ 1 คือ สภาผู้แทนราษฎร และ

V_2 สำหรับผู้เล่นเกมที่ 2 คือ สมาชิกวุฒิสภา

โดยการตั้งเงื่อนไขว่า $V_1 > V_2$ เสมอ เนื่องจากสภาล่างได้ผลประโยชน์จากการใช้ระบบอุปถัมภ์มากกว่า สภานบน โดยเฉพาะระดับการคอร์รัปชันเชิงงบประมาณ และสภาล่างเป็นผู้เล่นเกมในการใช้งบประมาณ โดยตรง

➤ การได้มาทางอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองที่สูงและยังสามารถนำไปสู่การซื้อเสียง ในการเลือกตั้งคราวหน้าหรือผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะสั้น คือ ω ในระยะเวลา $t+1$ ซึ่งแน่นอนว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้ผลประโยชน์ทางตรง อย่างไรก็ตามวุฒิสภาจะได้ผลประโยชน์ทางอ้อม จากการวิ่งเต้นกรรมการสรรหาจากสภาล่าง

➤ การกำหนดช่วง คือ $V_{1,2} \in [0,1]$ และ $\omega \in [0,1]$

กรณีที่ 1: ถ้าสภานบนและสภาล่างเลือกที่จะไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการปกครอง ทั้งสองสภาก็ยังมีโอกาสในการได้ผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับ P ของผู้เล่นเกมที 1 (สภาล่าง) และผู้เล่นเกมที 2 คือ สภานบน 1-P ซึ่งทั้งสองมีการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดปราศจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ โดยผลลัพธ์ที่ออกมาโดยโอกาสของสภานบนและสภาล่างจากการเล่นเกม คือ (P, 1-P) ในเกมนี้ถ้าสภานบนเลือก S_1 สภาล่างก็จะเลือก $P + V_1 + \omega$ เนื่องจากผลประโยชน์ของการใช้ระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นได้จากโครงสร้างอำนาจให้กับสภาล่าง ในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ ถึงแม้ว่าสภานบนจะไม่เห็นด้วยก็ตาม หรือ $P + V_1 + \omega > P$

กรณีที่ 2: ถ้าสภาล่างเลือก S_1 คือ การสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดปราศจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ รัฐสภาก็ยังสามารถผ่านร่างงบประมาณและกฎหมายที่สำคัญได้ แต่สภานบนจะได้ผลประโยชน์เชิงลบ เนื่องจากสภาล่างไม่ได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐทำให้แนวโน้มผลประโยชน์เชิงงบประมาณลดลงพร้อมกัน และยิ่งรวมถึงสภาล่างอาจมีผลในเรื่องของการต่อยอดเชิงอำนาจในระยะยาว หรือ ω เนื่องจากปัจจัยทางการเงินที่ไม่ได้มาจากการคอร์รัปชัน : $(P - V_1 - \omega, 1 - P - V_2 - \omega)$ ในการเล่นเกมนั้น สภานบนรู้ว่าสภาล่างไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ สภานบนก็จะเลือกการไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์เช่นกัน เนื่องจาก $(1-P > 1-P - V_2 - \omega)$ หรือการใช้ระบบอุปถัมภ์อาจนำมาซึ่งความเสียหายทางการเมืองในระยะยาวได้

กรณีที่ 3: สภาล่างเลือกกลยุทธ์ S_2 คือ การสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดโดยมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ผลประโยชน์ทางการเมืองจากการใช้โครงการภาครัฐก็จะผ่านได้เช่นกัน เนื่องจากอำนาจสุดท้ายที่มาจากสภาล่างในการอนุมัติกฎหมายและโครงการของภาครัฐ สภาล่างก็จะได้รับผลประโยชน์จากการคอร์รัปชันโดยตรง และรวมถึงอำนาจของการต่อยอด ถึงแม้ว่าสภานบนอาจไม่เห็นด้วยในโครงการต่าง ๆ และส่งผลต่อการเสียผลประโยชน์

เช่นกัน: $(P + V_1 + \omega, 1 - P - V_2 - \omega)$ ในการเล่นเกมนั้น เมื่อสภาล่างเลือกในการใช้ระบบอุปถัมภ์ สภานบนก็จะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ควรได้รับระหว่างใช้ระบบอุปถัมภ์หรือไม่ แต่เนื่องจากสภานบน ขึ้นอยู่กับอำนาจของการวิงวอนของสภาล่างก็จะทำให้สภานบนเลือกการใช้ระบบอุปถัมภ์เนื่องจาก $(1 - P - V_2 - \omega < 1 - P + V_2 + \omega)$

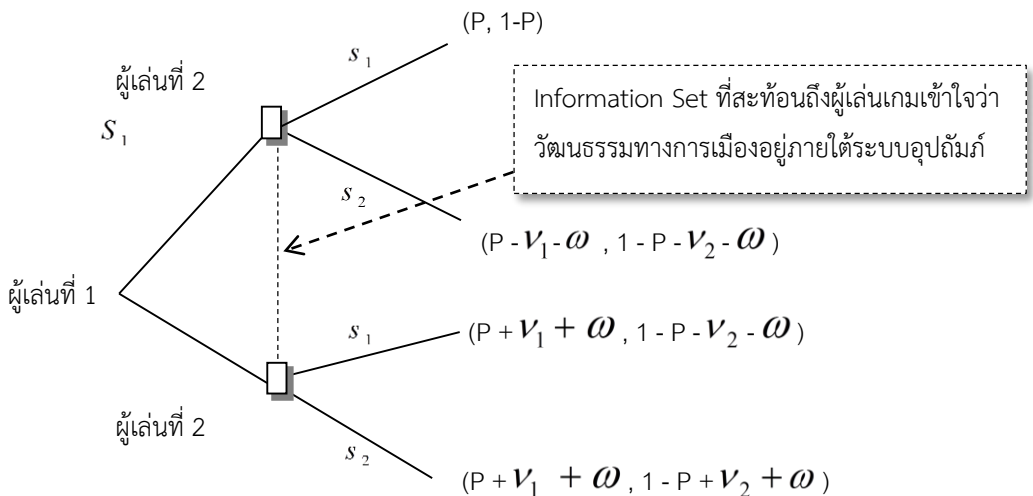
กรณีที่ 4: กรณีสุดท้าย คือ สภานบนและสภาล่างเลือกที่จะสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการ อนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัด โดยมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ร่วมกัน เนื่องจากการผ่านและการอนุมัติร่างกฎหมายและงบประมาณทำให้ทั้งสองกลุ่มมีผลประโยชน์ที่เข้าร่วมกันอย่าง ชัดเจนทั้งสองฝ่าย : $(P + V_1 + \omega, 1 - P + V_2 + \omega)$

อย่างไรก็ตาม ตามเงื่อนไขของสภาผู้แทนราษฎรมีวาระ 4 ปี จำนวน 500 คน โดยมาจากระบบการเลือกตั้งแบ่งเขตเบอร์เดียว จำนวน 375 คน และระบบการเลือกตั้งแบบทางอ้อมจากระบบ แบบบัญชีรายชื่อในจำนวน 125 คน และสภานบนสภาวุฒิสมาชิกมีวาระ 6 ปี จำนวน 150 คน โดยมาจากระบบการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน จำนวน 77 คน และจากการสรรหาจากกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ จำนวน 73 คน ทำให้สภาผู้แทนราษฎรที่มีฐานจากพรรคการเมืองยังสามารถได้รับผลประโยชน์เชิงงบประมาณร่วมกันแต่มีระดับที่ต่างกัน ในการเล่นเกมนั้น ถ้าสภาล่างใช้ระบบอุปถัมภ์ สภานบนก็จะใช้ เช่นกัน เนื่องจากระดับความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางการเมืองร่วมกันในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง และสภาผู้แทนราษฎรจะได้ระดับที่สูงกว่าจากการใช้ งบประมาณโดยตรง : $(1 - P - V_2 - \omega < 1 - P + V_2 + \omega)$

ตารางที่ 2 เกมการแข่งขันโครงสร้างในระบบรัฐสภาระหว่างสภาบนและสภาล่างในการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในกรอบและเงื่อนไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข)

		สภาบน	
		s_1	s_2
สภาล่าง	S_1	$(P, 1-P)$	$(P - V_1 - \omega, 1 - P - V_2 - \omega)$
	S_2	$(P + V_1 + \omega, 1 - P - V_2 - \omega)$	$(P + V_1 + \omega, 1 - P + V_2 + \omega)$

จากการเล่นเกมทางการเมืองที่แสดงในตารางที่ 2 และภาพที่ 6 แสดงถึงผลของการเล่นเกมตามโครงสร้างทางการเมืองสะท้อนถึงจุดดุลยภาพคือ $(P + V_1 + \omega, 1 - P + V_2 + \omega)$

ภาพที่ 6 เกมการแข่งขันโครงสร้างในรูปแบบ (Game Tree) ซึ่งแสดงถึงระบบรัฐสภาระหว่างสภาบนและสภาล่างในการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในกรอบและเงื่อนไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข)

อย่างไรก็ตาม ถ้านำมาพิจารณาและเปรียบเทียบกับกรอบของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 จะเห็นได้ว่ามุมมองของเงื่อนไขภายใต้รัฐธรรมนูญเปลี่ยนไปมากจากเดิม โดยเฉพาะแนวทางการใช้มาตราในระบบสถาบันทางการเมือง ซึ่งจะมีผลต่อกลไกทางการเมือง และฐานอำนาจที่เปลี่ยนไปภายใต้ระบบอุปถัมภ์ที่มีระดับที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเด็นของระบบการเลือกตั้ง นายกรัฐมนตรีที่สามารถโหวตผ่านระบบรัฐสภา และที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

กรอบและเงื่อนไขของการเล่นเกมภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559

กรอบของร่างรัฐธรรมนูญที่ได้ผ่านกระบวนการยกร่างจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) จะเห็นได้ว่าทาง คสช. ได้มีอิทธิพลต่อการปรับที่มาของการได้มาทั้งจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภา เช่น

1. การเพิ่มจำนวน ส.ว. จาก 200 คน เป็นจำนวน 250 คน และที่มาของตำแหน่งนั้นมาจากการสรรหาทั้งทางตรงและทางอ้อมจำนวน 250 คน โดยคณะกรรมการในการสรรหาจะมาจากการถ่ายทอดอำนาจทางการเมืองภายใต้ระบบทหารที่มาจากภาครัฐประหารทั้งสิ้น นอกจากนี้ จำนวน ส.ว. 50 คน ก็มาจากการเลือกไขว้จาก 20 กลุ่มอาชีพต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามสุดท้ายแล้ว ส.ว. เหล่านี้ก็มาจากกระบวนการสรรหาจากทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ผลจากประเด็นข้อ (1) นั้นสะท้อนถึงแนวทางบริบทตามรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2540 ที่แสดงถึงที่มาของสภามันและสภาล่างเป็นคณะกลุ่มผลประโยชน์ไปทางเดียวกัน นั้นหมายถึงการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะนั้นจะนำไปสู่ระบบอุปถัมภ์ที่รุนแรง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างระบบอุปถัมภ์และการคอร์รัปชันเชิงนโยบาย เนื่องจากฐานที่มาจากระบบ ส.ว. มาจากฐานการเมืองเดียวกัน ซึ่งถ้าคำนึงถึงกรอบของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 นั้นยิ่งมาจากระบบอุปถัมภ์เช่นกัน และอาจนำไปสู่ผลลัพธ์เดียวกัน แต่บริบทของการเล่นเกมอาจมีความรุนแรงกว่ากรอบรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากระบบองค์กรอิสระยังถูกควบคุมจากระบบทหารเช่นกัน

3. ผลจากประเด็นข้อ (1) และ (2) นั้นสามารถนำมาอภิปรายได้ว่าบริบทเชิงอำนาจของการเลือกนายกรัฐมนตรีที่มาจากเสียง 2 ใน 3 ในระบบรัฐสภาอาจมาจากขั้วอำนาจภายใต้ระบบทหาร นอกจากนั้น จะเห็นได้ว่า จำนวน ส.ว. ที่เพิ่มขึ้นและแนวทางการจัดตั้งรัฐบาลแบบผสมจะเอื้อให้กับพรรคการเมืองที่มีฐานจากทุนนิยม ระบบทหาร และพรรคการเมืองที่เอียงไปทางระบบทหาร นั่นคือการจัดตั้งรัฐบาลที่มีพรรคประชาธิปไตยเป็นแกนกลาง แน่นนอนว่าพรรคประชาธิปไตยเป็นแกนกลางอาจได้ผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากร่างรัฐธรรมนูญที่วางกรอบและเงื่อนไขของที่มาและจำนวนของ ส.ว. และระบบการเลือกตั้งแบบ 1 ใบ ที่สะท้อนถึงจำนวนที่นั่งของสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเพื่อไทยที่ลดลง

4. ผลจากประเด็นข้อ (1) (2) และ (3) จะนำไปสู่กระบวนการคอร์รัปชันที่ปราศจากการตรวจสอบและนำมาซึ่งความเสี่ยงของการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะที่ไม่สะท้อนถึงการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ พรรคขนาดกลางที่เอื้อต่อการเลือกนายกรัฐมนตรีนอกจะเป็นตัวอำนาจเชิงคณะบุคคลที่นำไปสู่ปัญหาทางการเมืองในระยะยาว

ดังนั้น จากประเด็นดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายและวิเคราะห์จากทฤษฎีเกมได้ดังนี้ โดยกรอบและเงื่อนไขขั้นต้นจะเป็นตัวชี้วัดในการกำหนดทิศทางทางการเมืองและแนวทางการพัฒนาทางการเมืองในระยะยาว ซึ่งจากแนวคิดเบื้องต้นนั้น ลักษณะของการเล่นเกมแบบความร่วมมือที่มีกรอบและเงื่อนไขของการคอร์รัปชันอาจนำไปสู่การชะลอตัวของการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า เนื่องจากผลประโยชน์ทางการเมืองภายใต้ระบบอุปถัมภ์ระหว่างสภาล่างและสภานำไปสู่ความร่วมมือในการเสนอและอนุมัติกฎหมายเพื่อบริหารจัดการนโยบายสาธารณะที่อาจปราศจากประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารจัดการงบประมาณในโครงการต่าง ๆ (อรรถกฤต, 2558ก)

การประเมินและการวิเคราะห์ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 7) จะต้องมีความจำเป็นในการประยุกต์ทฤษฎีเกม และใช้กรอบและเงื่อนไขของการตั้งต้นเหมือนกับเกมที่ผ่านมา โดยแน่นอนว่ารัฐบาลจะมาจากพรรคการเมืองภายใต้ระบบทหารส่วนหนึ่งและอาจเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีขนาดกลาง รวมถึงกลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมืองที่มีขนาดกลางเช่นกัน ประเด็นดังกล่าวเกิดจากระบบการเลือกตั้งที่เพิ่มสัดส่วนที่นั่งของพรรคการเมืองที่มีขนาดกลางเป็นหลัก และลดจำนวนที่นั่งของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ฐานเสียงในระบบเขต นอกจากนี้ ระบบการให้โอกาสการเข้ามาของนายกรัฐมนตรีนอกจากนี้ มาของสมาชิกวุฒิสภาจะเอื้อต่อผลประโยชน์เชิงงบประมาณทั้งทางตรงและทางอ้อมภายใต้ระบบอุปถัมภ์ที่มีความเข้มข้น และขาดการตรวจสอบจากองค์การอิสระในระดับที่สูง

เงื่อนไขเพิ่มเติม

α คือ ค่าของระดับภายใต้การใช้ระบบอุปถัมภ์ที่นำไปสู่การเพิ่มระดับการคอร์รัปชัน

η คือ ค่าของระดับภายใต้การได้มาทางอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองที่สูงและยังสามารถนำไปสู่การซื้อเสียงในการเลือกตั้งคราวหน้าหรือผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะสั้น $\alpha > 0$ และ $\eta > 0$

กรณีที่ 1: ถ้าสภานและสภาล่างเลือกที่จะไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการปกครอง ทั้งสองสภาก็ยังมีโอกาสในการได้ผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับ P ของผู้เล่นเกมที่ 1 (สภาล่าง) และผู้เล่นเกมที่ 2 คือ สภาน 1-P ซึ่งทั้งสองมีการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดปราศจากการใช้ระบบอุปถัมภ์แต่ผลลัพธ์ที่ออกมาโดยโอกาสของสภานและสภาล่างจากการเล่นเกม คือ (P, 1-P) ในเกมนี้ถ้าสภานเลือก s_1 สภาล่างก็จะเลือก $P + V_1^\alpha + \omega^\eta$ เนื่องจากผลประโยชน์ของการใช้ระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นได้จากโครงสร้างอำนาจให้กับสภาล่างในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ ถึงแม้ว่าสภานจะไม่เห็นด้วยก็ตาม หรือ $P + V_1^\alpha + \omega^\eta > P$ แต่ระดับการ

คอร์รัปชันจะสูงกว่าเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) เนื่องจากระบบเลือกตั้งและระบบทหารที่ผูกขาดกับพรรคการเมืองและอำนาจในองค์กรอิสระที่เอื้อต่อผลประโยชน์ทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม

กรณีที่ 2: ถ้าสภาล่างเลือก S_1 คือ การสนับสนุนกฎหมายควบคุมกับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดปราศจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ รัฐสภาก็ยังสามารถผ่านร่างงบประมาณและกฎหมายที่สำคัญได้ แต่สภานบนจะได้ผลประโยชน์เชิงลบ เนื่องจากสภาล่างไม่ได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสนับสนุนกฎหมายควบคุมกับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐทำให้แนวโน้มผลประโยชน์เชิงงบประมาณลดลงพร้อมกัน และยักรวมถึงสภาล่างอาจมีผลในเรื่องของการต่อยอดเชิงอำนาจในระยะยาว หรือ ω เนื่องจากปัจจัยทางการเงินที่ไม่ได้มาจากการคอร์รัปชัน : $(P - V_1^\alpha - \omega^\eta, 1 - P - V_2^\alpha - \omega^\eta)$ ในการเล่นเกมนั้น สภานบนรู้ว่าสภาล่างไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ สภานบนก็จะเลือกการไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์เช่นกัน เนื่องจาก $(1 - P > 1 - P - V_2^\alpha - \omega^\eta)$ หรือการใช้ระบบอุปถัมภ์อาจนำมาซึ่งความเสียหายทางการเมืองในระยะยาวได้

กรณีที่ 3: สภาล่างเลือกกลยุทธ์ S_2 คือ การสนับสนุนกฎหมายควบคุมกับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดโดยมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ผลประโยชน์ทางการเมืองจากการยินยอมในการผ่านร่างกฎหมายต่าง ๆ ก็จะได้รับโดยตรง อย่างไรก็ตาม สภานบนอาจไม่เห็นด้วยในโครงการต่าง ๆ ซึ่งทำให้สภาล่างอาจเสียผลประโยชน์เชิงงบประมาณ ในเวลาเดียวกันเมื่อสภานบนไม่สนับสนุนจะส่งผลต่อการเสียผลประโยชน์เช่นกัน : $(P + V_1^\alpha + \omega^\eta, 1 - P - V_2^\alpha - \omega^\eta)$ ในการเล่นเกมนั้น เมื่อสภาล่างเลือกในการใช้ระบบอุปถัมภ์ สภานบนก็จะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ควรได้รับระหว่างใช้ระบบอุปถัมภ์หรือไม่ แต่เนื่องจากสภานบนอย่างขึ้นอยู่กับอำนาจของการวิ่งเต้นจากสภาล่างหรือรัฐบาลที่ผูกขาดกับระบบทหาร ทำให้จำนวนที่นั่งทั้งหมดของสภานบนขึ้นอยู่กับระบบอุปถัมภ์ทั้งหมดซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือเชิงผลประโยชน์ร่วมกันในระดับที่สูง ซึ่งทำให้สภานบนเลือกการใช้ระบบอุปถัมภ์ เนื่องจาก $(1 - P - V_2^\alpha - \omega^\eta < 1 - P + V_2^\alpha + \omega^\eta)$

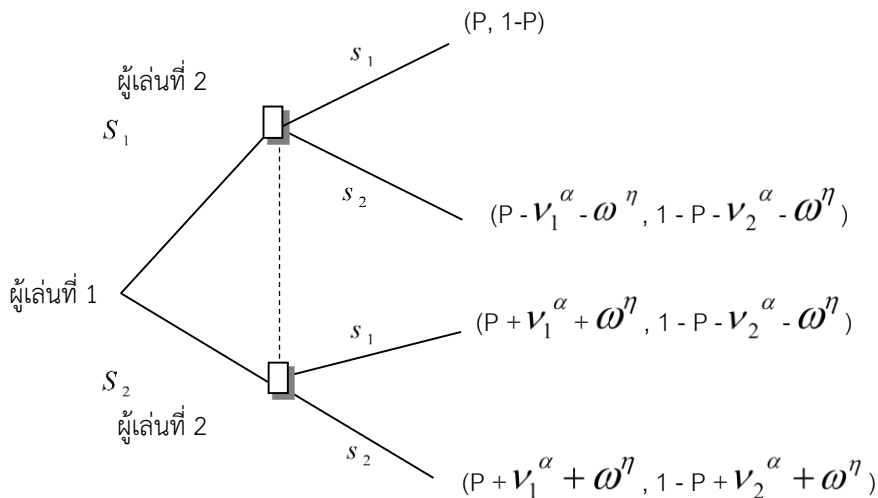
กรณีที่ 4: กรณีสุดท้าย คือ สภานบนและสภาล่างเลือกที่จะสนับสนุนกฎหมายควบคุมกับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้งบประมาณที่จำกัดโดยมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ร่วมกัน เนื่องจากการผ่านและการอนุมัติร่างกฎหมายและงบประมาณทำให้ทั้งสองกลุ่มมีผลประโยชน์ที่จะได้ร่วมกันอย่างชัดเจนทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม ตามเงื่อนไขของการเพิ่มจำนวน ส.ว. จาก 200 คน เป็นจำนวน 250 คน และที่มาของตำแหน่งนั้นมาจากการสรรหาทั้งทางตรงและทางอ้อมจำนวน 250 คน โดยคณะกรรมการในการสรรหาจะมาจากการถ่ายทอดอำนาจทางการเมืองภายใต้ระบบทหารที่มาจากพรรคการเมืองทั้งสิ้น นอกจากนั้น จำนวน ส.ว. 50 คน ก็มาจากการเลือกไขว้จาก 20 กลุ่มอาชีพต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามสุดท้ายแล้ว ส.ว. เหล่านี้ก็มาจากการสรรหาจากทั้งตรงและทางอ้อม ทำให้สภาผู้แทนราษฎรที่มี

ฐานจากพรรคการเมืองยังสามารถได้รับผลประโยชน์เชิงงบประมาณร่วมกันแต่มีระดับที่ใกล้เคียงกันมาก โดยเฉพาะสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากระบบทหาร และแนวคิดของการให้โอกาสการเลือกนายกรัฐมนตรีที่มาจากภายนอก ซึ่งนำมาสู่ผู้นำทางทหารเข้าสู่อำนาจสูงสุดและยังปกครองการบริหารอำนาจในระบบราชการแผ่นดินอย่างเด็ดขาด : $(P + V_1^\alpha + \omega^\eta, 1 - P + V_2^\alpha + \omega^\eta)$ ในการเล่นเกมหา้สภาบนเลือก s_2 สภาล่างก็จะเลือกการใช้ระบบอุปถัมภ์เช่นกัน เนื่องจากผลประโยชน์ถูกเอื้อจากระบบอุปถัมภ์ที่สูงขึ้นและผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะยาวที่สูงขึ้น โดย $(P + V_1^\alpha + \omega^\eta > P - V_1^\alpha - \omega^\eta)$

ตารางที่ 3 เกมการแข่งขันโครงสร้างในระบบรัฐสภาระหว่างสภาบนและสภาล่างในการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในกรอบและเงื่อนไขร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2559

การเล่นเกมหา้ทางการเมืองที่แสดงในตารางที่ 3 และภาพที่ 7 แสดงถึงผลของการเล่นเกมตามโครงสร้างทางการเมืองสะท้อนถึงจุดดุลยภาพคือ $(P + V_1^\alpha + \omega^\eta, 1 - P + V_2^\alpha + \omega^\eta)$

		สภาบน	
		s_1	s_2
สภาล่าง	S_1	$(P, 1-P)$	$(P - V_1^\alpha - \omega^\eta, 1 - P - V_2^\alpha - \omega^\eta)$
	S_2	$(P + V_1^\alpha + \omega^\eta, 1 - P - V_2^\alpha - \omega^\eta)$	$(P + V_1^\alpha + \omega^\eta, 1 - P + V_2^\alpha + \omega^\eta)$

ภาพที่ 7 เกมการแข่งขันโครงสร้างในรูปแบบ (Game Tree) ซึ่งแสดงถึงระบบรัฐสภาระหว่างสภาน และสภาล่างในการสนับสนุนกฎหมายควบคู่กับการอนุมัติการใช้โครงการของภาครัฐภายใต้ ระบบอุปถัมภ์ในกรอบและเงื่อนไขร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559

ผลสรุปจากการเปรียบเทียบจะเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข) แสดงถึงแนวคิดในรูปแบบเศรษฐกิจไทย หรือการกระจายผลประโยชน์ทางการเมืองแบบ ไม่ผูกขาดเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 ที่มีการ ผูกขาดเชิงอำนาจอย่างชัดเจน (รัฐชาติไทย) ซึ่งหมายถึง ความสมดุลของโครงสร้างเชิงอำนาจมีระดับ ที่นำไปสู่ความล้มเหลวของการพัฒนาทางการเมือง และแน่นอนว่าจะนำไปสู่ผลประโยชน์เชิงลบในระดับ ที่สู่ต่อการลดระดับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เนื่องจากผลประโยชน์ทางการเมืองภายใต้ระบบ อุปถัมภ์มีระดับที่สูงขึ้นภายใต้แนวคิดจากการเพิ่มระดับผลประโยชน์ทางการเมืองที่มีฐานทางการเมือง เดียวกัน

I. (S_2 ของรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไข); S_2 ของร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559);

$$(P + V_1 + \omega) < (P + V_1^\alpha + \omega^\eta)$$

II. (S_2 ของรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไข); S_2 ของร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559);

$$(1 - P + V_2 + \omega) < (1 - P + V_2^\alpha + \omega^\eta)$$

จากการวิเคราะห์กรณีที่ I และกรณี II สามารถอธิบายถึงระดับการคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไข) จะมีระดับต่ำกว่าร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 เนื่องจาก 1) ปัจจัยของระบบการเลือกตั้งเกิดความล้มเหลวที่นำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองแบบล้มเหลว

โดยเฉพาะพฤติกรรมของการต่อรองเชิงอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาลของพรรคการเมืองที่มีขนาดกลาง ที่อาจเชื่อมโยงถึงการผูกขาดเชิงอำนาจจากนายกรัฐมนตรีที่มาจากภายนอก 2) โครงสร้างในระบบสถาบันทางการเมืองที่เอื้อต่อการใช้ระบบอุปถัมภ์ และ 3) ที่มาของอำนาจนำไปสู่การผูกขาดเชิงอำนาจผ่านกระบวนการเชิงอุปถัมภ์ ดังนั้น ถ้านำแนวทางการประยุกต์การตอบคำถามจากการใช้ทฤษฎีเกม จะเห็นได้ว่าการพิสูจน์พฤติกรรมทางการเมืองภายใต้โครงสร้างเชิงอำนาจของรัฐสามารถนำมาสรุปได้ว่า

I. ระดับการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นนั้นสะท้อนจากรูปแบบของระบบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข)

II. ระดับการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นนั้นสะท้อนจากรูปแบบของระบบการเลือกตั้ง ภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 แต่จะมีระดับที่เพิ่มขึ้นเมื่อนำมาเทียบกับรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับแก้ไข)

ข้อสรุปและแนวทางการเสนอแนะ

ประเด็นที่น่าสนใจจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การประยุกต์ทฤษฎีเกมเพื่อเข้าใจในพฤติกรรมทางการเมืองภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะแบบมหภาค โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองที่มีความผิดปกติจากโครงสร้างเชิงอำนาจจะสะท้อนถึงการดำเนินกระบวนการที่เกิดจากปัจจัยของระบบอุปถัมภ์และแนวคิดเชิงอำนาจภายใต้ระบบทหาร หรือการผูกขาดเชิงอำนาจ ประเด็นดังกล่าวล้วนแล้วมาจากความบกพร่องของร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่อาจได้อิทธิพลการผูกขาดเชิงผลประโยชน์ทางการเมืองจากผู้มีอำนาจปกครองสูงสุด ซึ่งแน่นอนว่าต้องมีผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะกลางและระยะยาว (ภายใต้การกำหนดกฎกติกาว่าความสัมพันธ์เชิงพฤติกรรมอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์) โดยทฤษฎีเกมที่ได้นำมาประยุกต์นั้นใช้มุมมองทางคณิตศาสตร์ในการตอบข้อคำถามวิจัย โดยแนวทางการประยุกต์ผู้วิจัยมองว่าเป็นงานวิจัยชนิดหนึ่งที่ใช้คณิตศาสตร์ในการตอบโจทย์ และผลของการประยุกต์ได้สรุปถึง เกมความร่วมมือเชิงผลประโยชน์ทางการเมืองที่มีปัจจัยจากระบบการเลือกตั้ง โครงสร้างในระบบสถาบันทางการเมืองและที่มาของอำนาจ ซึ่งระดับความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นนั้นนำมาสู่การพัฒนาทางการเมืองที่ล้มเหลวภายใต้กระบวนการบริหารนโยบายสาธารณะในรูปแบบมหภาค ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงได้ดังนี้

ผลกระทบจากการวิเคราะห์ภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559

1. ระบบการเลือกตั้งนำไปสู่ระบบรัฐบาลผสมที่เอื้อต่อการต่อลงทางการเมืองของพรรคการเมืองที่มีขนาดกลาง (ระบบการเลือกตั้งเกิดความล้มเหลวภายใต้การยกระดับการต่อรองในการจัดตั้งรัฐบาล)

2. ระบบการเลือกตั้งที่นำไปสู่การให้ความสำคัญในระบบเขตมากกว่าระบบแบบบัญชีรายชื่อซึ่งทำให้พรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ได้จำนวนระบบบัญชีรายชื่อที่ลดลง (ระบบการเลือกตั้งนำไปสู่ความล้มเหลว)

3. ระบบการเลือกตั้งที่เพิ่มความสับสน เช่น การเลือกจากตัวบุคคลในระบบเขตมากกว่านโยบายโดยรวมของพรรคการเมือง (สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเมืองบประมาณของการบริหารโอนเอียงจากระบบพรรคการเมืองมากกว่าระบบเขต)

4. ระบบการเลือกตั้งภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 ที่นำไปสู่การเพิ่มระดับการใช้อุปถัมภ์ โดยเฉพาะหลังการจัดตั้งรัฐบาล เนื่องจากที่มาของสมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาจาก คสช. และการผูกขาดเชิงอำนาจจากการเลือกนายกรัฐมนตรีที่มาจากคนนอก (ระบบการเลือกตั้งเกิดความล้มเหลว โครงสร้างในระบบสถาบันทางการเมืองที่เอื้อต่อการใช้ระบบอุปถัมภ์ และที่มาของอำนาจ)

5. รัฐบาลผสมที่มีอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ หรือ การผูกขาดเชิงอำนาจในระบบทหารจะนำไปสู่ทางตันของกระบวนการตรวจสอบจากองค์กรอิสระ (ระบบการเลือกตั้งที่ไม่สร้างกลไกในการลดอำนาจของการผูกขาด)

6. การคอร์รัปชันจะมีระดับที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการบริหารและจัดการนโยบายเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจในระบบกระทรวงและกรม ซึ่งนั่นหมายถึง การดำเนินนโยบายจากกระทรวงที่มาจากหลายพรรคการเมืองจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางการเมืองที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (ระบบการเลือกตั้งเกิดความล้มเหลว และโครงสร้างในระบบสถาบันทางการเมืองที่เอื้อต่อการใช้ระบบอุปถัมภ์)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลของปัจจัยทางรัฐศาสตร์สะท้อนถึงความล้มเหลวทางการเมืองที่มีระบบอุปถัมภ์ในการเอื้อต่อพฤติกรรมทางการเมืองที่นำไปสู่การคอร์รัปชัน (อรรถกฤต, 2558ข, น. 23-80) และสามารถสรุปเป็นข้อสมมติฐานเชิงสมการถดถอยภายใต้การประยุกต์ทฤษฎีเกม

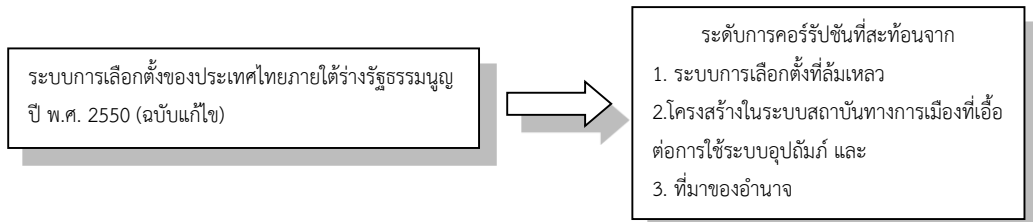
แนวคิดการจัดตัวแปรสมการถดถอยภายใต้ข้อสรุปของงานวิจัยเชิงทฤษฎี (ข้อสมมติฐานที่อาจนำไปทดสอบผ่านการวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบ Time Series)

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \varepsilon_i$$

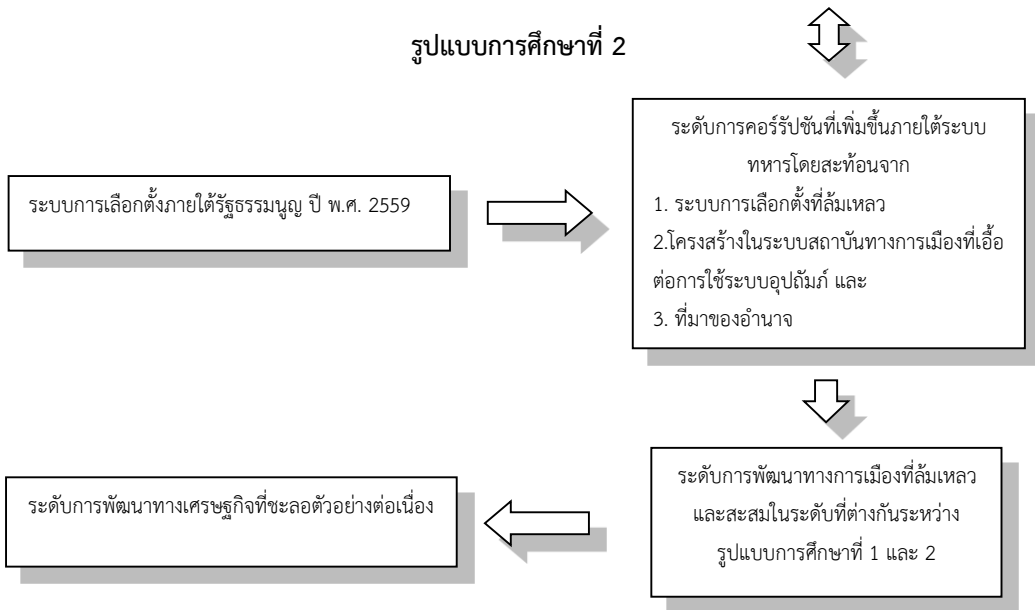
- Y_i ระดับการคอร์รัปชันภายใต้เกมความร่วมมือภายใต้การบริหารจัดการงบประมาณผ่านนโยบายสาธารณะ
- X_1 ระบบการเลือกตั้งแบบผสมภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2559 ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ (+)
- X_2 โครงสร้างในระบบสถาบันทางการเมืองที่เอื้อต่อการใช้ระบบอุปถัมภ์ (+)
- X_3 ที่มาของอำนาจ (+)

นอกจากนั้น สมการถดถอยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้วิจัยสามารถนำปัจจัยดังกล่าวนี้มาพิสูจน์ภายใต้กรอบและเงื่อนไขของงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเพิ่มขึ้นของตัวแปรต้นในแต่ละตัวแปรสะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของระดับการคอร์รัปชันภายใต้เกมความร่วมมือภายใต้การบริหารจัดการงบประมาณผ่านนโยบายสาธารณะ (อรรถกถา, 2558ค) อย่างไรก็ตามงานวิจัยมีข้อจำกัดจากข้อมูลเพื่อการทำนายซึ่งการใช้ทฤษฎีเกมมาเป็นเครื่องมือในการทำนายและเปรียบเทียบจึงเป็นทางเลือกทางเศรษฐศาสตร์การเมืองที่ดีที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งงานวิจัยเชิงทฤษฎีโดยใช้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องพิสูจน์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพที่ 2

รูปแบบการศึกษาที่ 1

รูปแบบการศึกษาที่ 2

แผนภาพที่ 2 แนวทางการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

ถ้ามองจากข้อเสนอในการปฏิรูปนั้น การปรับร่างรัฐธรรมนูญใหม่จึงเป็นประเด็นที่สำคัญมาก โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระบบการเลือกตั้งจะยังคงควรใช้ระบบแบบบัญชีรายชื่อ และระบบเขต โดยผู้มีสิทธิสามารถเลือกได้ 2 ฉบับ คือ แบบระบบเขตและระบบแบบบัญชีรายชื่อ
2. สมาชิกวุฒิสภาจะต้องมาจากการแต่งตั้งจากคณะกรรมการในระบบตุลาการเพียงเท่านั้น โดยต้องใช้กฎเกณฑ์อย่างเข้มงวดในการกำหนดคุณสมบัติ
3. ระบบการเลือกตั้งไม่ควรจะมีจำนวนพรรคการเมืองขนาดเล็กและพรรคการเมืองขนาดกลางจำนวนมากในการจัดตั้งรัฐบาล
4. ระบบการเลือกตั้งต้องไม่เอื้อต่อผู้แทนที่มาจากระบบอุปถัมภ์มากเกินไป เช่น พรรคการเมืองขนาดกลางที่จัดตั้งภายใต้ระบบทหาร (ระบบการเลือกตั้งที่เอื้อต่อการเพิ่มจำนวนที่นั่งของพรรคขนาดกลาง)

5. การเลือกนายกรัฐมนตรีคนนอกจากการโหวตในระบบรัฐสภาเป็นมาตราที่ควรถูกยกเลิกภายใต้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมและระบบที่มีการผูกขาดจากกลุ่มอำนาจหลังการรัฐประหาร

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการออกแบบระบบการเลือกตั้ง การจัดระเบียบในโครงสร้างสถาบันทางการเมืองจะเป็นดัชนีที่สำคัญในการลดระดับการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการบริหารประเทศผ่านการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ อย่างไรก็ตาม การวางและจัดโครงสร้างในองค์กรอิสระยังมีความสำคัญในการช่วยลดระดับการคอร์รัปชันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ เช่นกัน (อรรถกฤต, 2557)

เอกสารอ้างอิง

สมชัย ศรีสุทธิยากร (2555). รายงานการศึกษาวิจัยโครงการประสานเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนในการสะท้อนปัญหาจาก ประชาสุรัจัดโดย สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์. (2557). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์ของภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและสิ่งพิมพ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์. (2558ก). *แนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองสำหรับการออกแบบนโยบายสาธารณะและการยกระดับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์. (2558ข). *เศรษฐศาสตร์การเมืองสำหรับการบริหารและจัดการสาธารณะสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์. (2558ค). *ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาทางการเมืองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจสำหรับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Batabyal, S. (2015). Curbing corruption, financial development and income inequality. *Progress in Development Studies*, 15(1), 49–72.

Campbell, N., & Saha, S. (2013). Corruption, democracy and Asia-Pacific countries. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 18(2), 290–303.

Morrow, J. D. (2014). *Game theory for political scientists*. Princeton: Princeton University Press.

Young S. K. & Jong W. L. (2011). Corruption and Government Roles: Causes, Economic Effects, and Scope. *Korea and the World Economy*, 12(3), 513-553.